

Ethisch reflecteren

aan de slag met een stappenplan

Karen Versluys
Zorgprogramma voor de Geriatrische Patiënt
UZ Gent

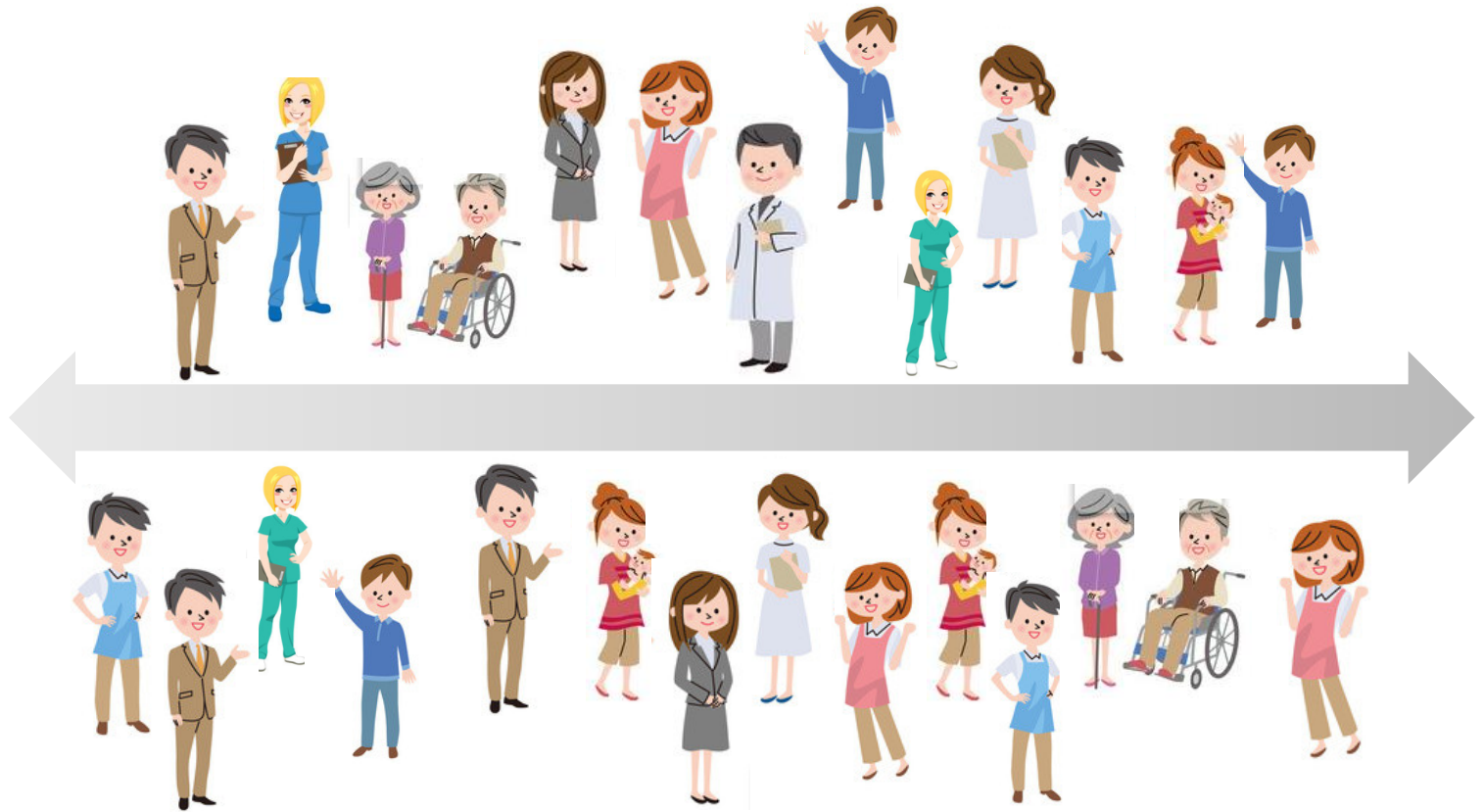
Taboes

➔ Van Dale:

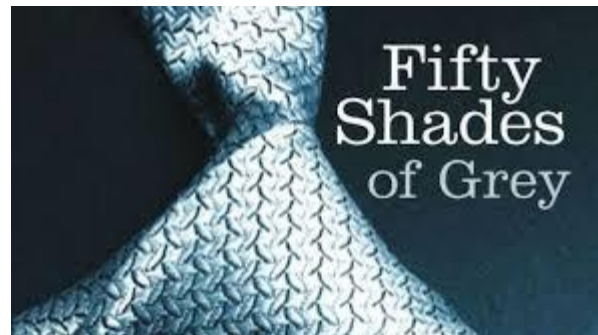
➔ *'lets dat niet gedaan of gezegd mag worden'*

➔ Wikipedia

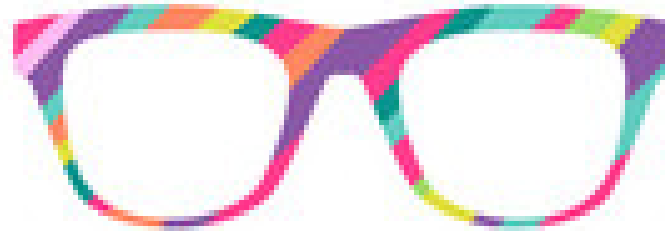
➔ *'Bij taboes in de westerse cultuur gaat het over onderwerpen of discussies die over het algemeen gemeden worden bijvoorbeeld omdat ze gênant of pijnlijk zijn of tot ruzies kunnen leiden.'*

Taboes in de ouderenzorg

Waarden en normen

Taboe ontstaat waar tegen waarden aangelopen wordt.

Ethisch probleem

Waarden

Verwoorden

Expliciteren naar elkaar toe

Samenbrengen van de waarden

Interdisciplinaire reflectie

➔ Wat?

- ➔ Structureel bespreken van een concrete patiëntencasus die moeilijk verloopt

➔ Doel?

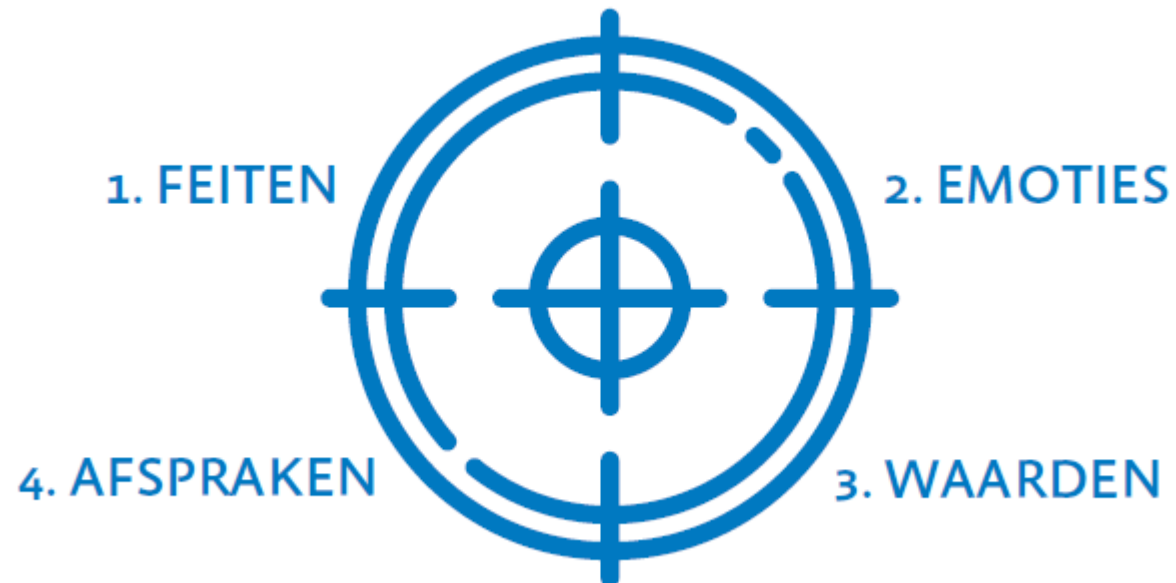
- ➔ Tot gedeelde en gedragen zorgvisie en zorgafspraken komen zodat de zorg kan afgestemd worden op de vraag van de patiënt

Interdisciplinaire reflectie

➔ Spelregels

- ➔ Onafhankelijke moderator
- ➔ Alle betrokken disciplines aanwezig
- ➔ Geen hiërarchie
- ➔ Respect voor ieders inbreng
- ➔ Patiënt en/of familie niet aanwezig
- ➔ Volg structuur van stappenplan
- ➔ Gemaakte keuzes en afspraken
 - ➔ doorgeven aan de afwezigen
 - ➔ als team naleven

Stappenplan: het vizier als hulpmiddel

Casus ouderenmishandeling

- Echtpaar met zoon
- Beschrijving van de acuut moment > *wordt mondeling weergegeven*

1. FEITEN

- ➔ Medische
- ➔ Verpleegkundige
- ➔ Psychosociale gegevens
- ➔ Perspectief van de patiënt en familie
- ➔ Ook juridische kader

1. FEITEN

➤ Casus ouderenmishandeling

- *♯* : gevorderde dementie met gekend wegloopgedrag / Geen acuut medische indicatie voor opname.
- *♯* : fysiek slechte conditie
- De zoon, enig kind en mantelzorger
 - woont naast het koppel.
 - focust op alternatieve geneeskunde → andere visie op goede zorg voor moeder met dementie
 - geen inzicht in het dementieproces van zijn moeder
 - wil zijn ouders zo lang mogelijk thuis houden
- Mevrouw wil dat het geweld stopt en geeft aan dat deze agressie-episode niet de eerste is.
- De draagkracht van de zoon staat onder druk, toch zette hij externe thuishulp stop. Zoon komt echter steeds terug hulp vragen.

1. FEITEN

➤ Casus ouderenmishandeling

- *Wetgeving: Aanbrengen van ouderenmishandeling ligt moeilijk:*
 - *Als slachtoffer klacht indienen bij politie?*
 - *Melding door zorgverleners via de vrederechter?*

- ➔ Benoemen van de emoties
 - ➔ Van patiënt en familie
 - ➔ Van zorgverleners

2. EMOTIES

Boos
Machteloos
Bang
Schuldig
Verdrietig
Bezorgd
Wanhopig
Teleurgesteld
Onverschillig
...

➤ Casus ouderenmishandeling

2. EMOTIES

- *Mevrouw: angst, onrust, kwaad*
- *Echtgenoot: ontkent en zegt dat thuis alles haalbaar is*
- *Zoon: kwaadheid, onmacht, frustratie, voelt zich onbegrepen*
- *Verpleegkundigen:*
 - *Onmacht: mevrouw naar huis laten gaan, betekent haar in een bedreigende situatie brengen /dit wordt benoemd als geen goede zorg*
 - *Boosheid: mevrouw te omarmen en te vrijwaren van het acute geweld heeft veel energie gevraagd*
 - *Teleurstelling, radeloosheid: waar begint en eindigt de verantwoordelijkheid van de zorgverleners?*
- *Arts: machteloosheid*
- *Psychologe: voelt zich schuldig tov mevrouw,*
- *Sociaal VPK: machteloos, maar tegelijk hoopvol dat er toch een paar stapjes vooruit kunnen gezet worden.*

- ➔ Benoemen van de waarden
 - ➔ Van patiënt en familie
 - ➔ Van zorgverleners

Eerlijkheid
Duidelijkheid
Integriteit
Privacy
Zorgzaamheid
Betrouwbaarheid
Zorgvuldigheid
Empathie
Deskundigheid
Vertrouwen
Veiligheid
Verantwoordelijkheid

...

3. WAARDEN

➔ Casus ouderenmishandeling

- ➔ *Mevrouw: vraagt liefdevolle zorg*
- ➔ *Echtgenoot: geen conflicten met zoon / familieband is belangrijk*
- ➔ *Zoon: autonomie*
- ➔ *Verpleegkundigen en psychologe:*
 - ➔ *Streven naar veilige situatie voor mevrouw*
 - ➔ *Sterke betrokkenheid met mevrouw*
- ➔ *Arts en sociaal werker: zorgvuldigheid, zorgzaamheid, verantwoordelijkheid, vertrouwen, goede zorg ook op lange termijn met respect voor de ouder-kindrelatie*

Waarden

Verwoorden

Expliciteren naar elkaar toe

Samenbrengen van waarden

➔ Zoeken naar consensus

- ➔ Zoeken naar een ‘creatieve, beste oplossing’
- ➔ Komen tot afspraken waarin iedereen zich kan vinden
 - ➔ Niet: stemming
 - ➔ Niet: iedereen krijgt wat hij vraagt

4. AFSPRAKEN

➔ Casus ouderenmishandeling

- ➔ *Doel van het team: in eerste plaats zorg dragen voor mevrouw. Door de ouder-kindrelatie te respecteren en een vertrouwensband met de zoon op te bouwen, proberen werken aan een 'betere zorg' (cfr visie team) voor mevrouw waarin ook de zoon ondersteund wordt in zijn draaglast.*
 - ➔ *Mevrouw gaat met ontslag*
 - ➔ *Maatschappelijk werker volgt het individueel traject met de zoon verder op i.s.m. diverse zorginstanties*
 - ➔ *Bij elke episode in het ziekenhuis: probleemopvolging bevragen bij zoon, maar ook bij mevrouw*

4. AFSPRAKEN

Take home messages

- Taboe ontstaat waar tegen waarden aangelopen wordt
- Sleutel in de aanpak: gestructureerde interdisciplinaire reflectie
 - Waarden benoemen, expliciteren en samenbrengen
 - Vizier als stappenplan

“Alone we can do so little;
together
we can do so much.”
~Helen Keller